

CƠ SỞ LÝ THUYẾT CÁC MÔ HÌNH NGHIÊN CỨU TRÊN THẾ GIỚI VỀ HỆ SINH THÁI KHỞI NGHIỆP

Lê Đức Niêm¹, Nguyễn Đức Quyền¹, Nguyễn Thị Quỳnh Thảo²

Ngày nhận bài: 06/9/2021; Ngày phản biện thông qua: 04/10/2021; Ngày duyệt đăng: 30/11/2021

TÓM TẮT

Cách tiếp cận hệ sinh thái khởi nghiệp trong phát triển kinh tế của một vùng, lãnh thổ được nhiều nhà nghiên cứu và đề xuất cũng như ứng dụng trong nghiên cứu thực tiễn ở các địa bàn khác nhau từ quy mô vùng đến quy mô quốc gia. Bài viết này tổng hợp các lý thuyết các mô hình nghiên cứu về hệ sinh thái khởi nghiệp trên thế giới. Hạt nhân cấu thành nên hệ sinh thái khởi nghiệp là chính sách, tài chính, văn hóa, hỗ trợ Chính phủ, vốn con người và thị trường và mối quan hệ tương tác giữa các thành tố này song do sự thay đổi nhanh về công nghệ, sự toàn cầu hóa nên khá nhiều các thành tố mới được các nhà nghiên cứu đưa vào hệ sinh thái khởi nghiệp. Bài viết này cũng nhằm tổng kết hóa những phương pháp đo lường hệ sinh thái khởi nghiệp trên thế giới.

Từ khóa: hệ sinh thái, khởi nghiệp, cách tiếp cận.

1. MỞ ĐẦU

Hoạt động kinh doanh là nền tảng cho sự phát triển kinh tế quốc gia và địa phương đặc biệt đối với các cộng đồng dân cư có tính sản xuất hàng hóa cao. Khi các nhà khởi sự doanh nghiệp đưa ý tưởng của mình vào thực tiễn, họ tạo ra các sản phẩm và dịch vụ cũng như công việc cho cộng đồng. Như một hệ quả của hoạt động khởi nghiệp, nền kinh tế của cộng đồng đó sẽ hoạt động một cách năng động và sáng tạo hơn. Rất nhiều các nghiên cứu chỉ ra rằng các doanh nghiệp thành lập dưới 05 năm tạo ra phần lớn việc làm mới trên địa bàn các doanh nghiệp này hoạt động. Sự thay đổi trong phát triển kinh tế từ tập trung vào các doanh nghiệp lớn lâu đời sang các doanh nghiệp khởi nghiệp tạo ra sự năng động trong hoạt động kinh tế.

Khởi nghiệp đổi mới sáng tạo là cách thức lập nghiệp đã và đang trở thành một xu hướng mới thúc đẩy sự phát triển bền vững của nhiều nền kinh tế thế giới trong thời gian gần đây. Từ những nỗ lực mang tầm quốc gia, phong trào khởi nghiệp đổi mới sáng tạo của Việt Nam ngày càng phát triển mạnh mẽ và thu hút sự tham gia của mọi tầng lớp dân cư. Ở cấp địa phương, phong trào này đã lan rộng trong toàn quốc, khơi dậy tinh thần khởi nghiệp trong các tầng lớp xã hội và các cộng đồng dân cư. Văn kiện Đại hội XII và XIII của Đảng Cộng sản Việt Nam (2016, 2021) đều khẳng định kinh tế tư nhân là một động lực quan trọng trong nền kinh tế thị trường định hướng Xã hội Chủ nghĩa của Việt Nam. Việc phát triển kinh tế tư nhân gắn liền với hoạt động khởi nghiệp đổi mới sáng tạo và đặc biệt là công tác khuyến khích tinh thần khởi nghiệp ở Việt Nam thông qua việc xây

dựng một hệ sinh thái khởi nghiệp phát triển.

Khái niệm hệ sinh thái khởi nghiệp (*Entrepreneurship Ecosystem viết tắt là EE*) vay mượn thuật ngữ từ lĩnh vực khoa học sinh học đề cập đến các mối quan hệ giữa sinh vật và môi trường của chúng Aldrich (1990). Moore (1993) là người đầu tiên sử dụng thuật ngữ “hệ sinh thái” trong bối cảnh kinh doanh để giải thích sự đổi mới về lĩnh vực này. Ông cho rằng các doanh nghiệp không phát triển như những thực thể biệt lập mà phát triển thông qua sự tương tác với nhà cung cấp, tổ chức tài chính và khách hàng.

Có rất nhiều các nghiên cứu về hệ sinh thái khởi nghiệp (Moore, 1993; Cohen, 2006; Vogel, 2013; Isenberg, 2011; OECD, 2014; Stam, 2015; Spigel, 2017) từ góc độ các thành tố cấu thành đến sự vận động của một hệ sinh thái khởi nghiệp theo thời gian. Sự ra đời, tồn tại, tăng trưởng và sụp đổ của một doanh nghiệp mới đều diễn ra trong bối cảnh thời gian và không gian gắn liền với sự thay đổi của hệ sinh thái kinh doanh. Các phương pháp tiếp cận hệ thống nỗ lực mô hình hóa các tác động và ảnh hưởng của các tác nhân trong hệ sinh thái, các yếu tố định hình, tái định hình, duy trì, dịch chuyển và thay đổi bản thân hệ sinh thái đó.

Bài báo này được thực hiện nhằm cung cấp một bản tổng hợp có hệ thống các vấn đề nghiên cứu về hệ sinh thái khởi nghiệp nói chung với xuất phát điểm từ những khái niệm về hệ sinh thái khởi nghiệp đề xuất bởi các tác giả, mô hình hệ sinh thái khởi nghiệp được đưa ra bởi Isenberg (2011) và các hiệu chỉnh, bổ sung dựa trên các đóng góp của các tác giả khác, sự vận động của hệ sinh thái khởi nghiệp và các phương pháp đo lường một hệ sinh thái khởi nghiệp.

¹Khoa Kinh tế, Trường Đại học Tây Nguyên;

²Học viên cao học, Khoa Kinh tế, Trường Đại học Tây Nguyên;

Tác giả liên hệ: Lê Đức Niêm, ĐT: 0964061111, Email: ldniem@ttn.edu.vn.